

elyazmasi.org Ortadoğu Masası

ÜRDÜN

Yüzölçümü: 92,300 km²

Sınırları: toplam: 1,619 km

sınır komşuları: Irak 181 km, İsrail 238 km, Suudi Arabistan 728 km, Suriye 375 km, Batı Şeria 97 km

Din: Sünni Müslümanlar %92, Hıristiyan %6, diğer %2 (2000 verileri)

Diller: Arapça (resmi), İngilizce

Yönetim biçimi: Parlamenter Monarşi

Başkent: Amman

Bağımsızlık günü: 25 Mayıs 1946

Milli bayram: Bağımsızlık günü, 25 Mayıs (1946)

Anayasa: 8 Ocak 1952 **Nüfus:** 5,153,378 (Temmuz 2001 verileri)

GSYİH: Satınalma Gücü paritesi - 17.3 milyar \$ (2000 verileri)

Coğrafi Konum:

Konum: Orta Doğu, Suudi Arabistan'ın kuzeybatısı.

Coğrafi konumu: 31 00 Kuzey enlemi, 36 00 Doğu boylamı

Haritadaki konumu: Orta Doğu

Yüzölçümü: 92,300 km²

Sınırları: toplam: 1,619 km

sınır komşuları: Irak 181 km, İsrail 238 km, Suudi Arabistan 728 km, Suriye 375 km, Batı Şeria 97 km

Sahil şeridi: 26 km

İklimi: Kuru çöl iklimi. Batı kısımlarda Kasım - Nisan ayları arasında yağmur mevsimi yaşanır.

Deniz seviyesinden yüksekliği: en alçak noktası: Ölü Deniz 408 m

en yüksek noktası: Jabal Ram 1,734 m

Doğal kaynakları: Fosfat, potas

Arazi kullanımı: tarıma uygun topraklar: %4

daimi ekinler: %1

otlaklar: %9

ormanlık arazi: %1

diğer: %85 (1993 verileri)

Sulanan arazi: 630 km² (1993 verileri)

Doğal afetler: kuraklık

Nüfus Yapısı:

Nüfus: 5,759,732 (Temmuz 2005 verileri)

Nüfus artış oranı: 2.56% (2005 verileri)

Mülteci oranı: 6.42 mülteci/1,000 nüfus (2005 tahmini)

Bebek ölüm oranı: 20.36 ölüm/1,000 doğan bebek (2001 tahmini)

Ortalama hayat süresi: Toplam nüfus: 78.24 yıl

Erkeklerde: 75.75yıl

Kadınlarda: 80.88yıl (2005 verileri)

Ortalama çocuk sayısı: 2,71 çocuk/1 kadın (2005 tahmini)

HIV/AIDS - hastalıklarına yakalanan yetişkin sayısı: %0.02 (2001 verileri)

Ulus: Ürdünlü

Nüfusun etnik dağılımı: Arap %98, Diğer %2

Din: Sünni Müslümanlar %92, Hıristiyan %6, diğer %2 (2000 verileri)

Diller: Arapça (resmi), İngilizce

Okur yazar oranı: 15 yaş ve üzeri için veriler

toplam nüfusta: 91.3%

erkekler: 95.9%

kadınlar: 86.3% (1995 verileri)

Tarihi:

Bugünkü Ürdün toprakları Hz. Ömer (r.a.) döneminde İslam devletine katıldı. 12. yüzyılda bir süre Haçlıların işgali altına girdi. 1187'de Haçlılardan kurtarıldıktan sonra sırasıyla Eyyubilerin, Fatımilerin ve Memlüklerin elinde kaldı. Memlüklerden sonra 1517'de Osmanlı Sultanı Yavuz Sultan Selim tarafından alınarak Osmanlı topraklarına katıldı. 1831 - 1840 yılları arasında Mısır'da Osmanlıya başkaldıran Mehmed Ali Paşa'nın hakimiyetine geçti. Bu ara dönem dışında Ürdün toprakları 1917 İngiliz işgaline kadar Osmanlıların elinde kaldı. İngilizlerin Filistin ve Ürdün topraklarını işgal etmesine, kendisine Arap yarımadasının krallığının verileceği vaatlerine kapılan Şerif Hüseyin de yardımcı oldu. İngilizler, 1921'de Şerif Hüseyin'in oğlu Şerif Abdullah'a Ürdün Nehri'nin doğu tarafındaki topraklarda yarı bağımsız bir emirlik kurdurdular. Bu emirlik İngiltere'nin kontrolü altındaydı. İngiltere 1946 Londra anlaşması gereğince Ürdün'ün bağımsızlığını tanıdı. İngilizlerin Ürdün üzerindeki çıkarlarını koruma görevini üstlenmiş olan Abdullah'a da Ürdün krallığı payesi verildi. Kral Abdullah, 1951'de yine İngilizler tarafından öldürtüldü. Yerine oğlu Talal geçti. Fakat daha sonra akli dengesi yerinde olmadığı gerekçesiyle Talal'dan, krallığı bırakması istendi. O da 1952'de makamını oğlu Hüseyin'e devretmek zorunda kaldı. Kral Hüseyin ülkede bir denge politikası uygulamaya çalıştı. Başlangıçta parlamenter sisteme dayalı bir krallık rejimi kurmak istedi. Fakat kendi yetkilerinden taviz vermek istemediğinden ilk seçimlerden sonra oluşturulan parlamentolar sembolik bir demokratik kurumdan ibaret kaldı. Kral 1967 Arap - İsrail savaşının hemen ardından parlamentoyu kapattı. Bu parlamento ancak 9 Ocak 1984'te bir araya gelebildi. Genel seçimler ise ancak 8 Kasım 1989'da yapılabildi. Ürdün kralını böyle bir seçim yapmaya da 18 Nisan 1989'da patlak veren olaylar zorladı. Ürdün yönetiminin Nisan 1989'da, IMF ve Dünya Bankası'nın istekleri doğrultusunda parasını % 50 oranında devalüe etmesi bir hafta süren geniş çaplı bir halk ayaklanmasına yol açtı. Kral halkını ancak bazı vaatlerle yatıştırabildi. Bu vaatlerin arasında serbest seçim yapılması da vardı. Bu doğrultuda 8 Kasım 1989'da gerçekleştirilen genel seçimlerde 80 kişilik parlamento, İslami hareketten 22'si Müslüman Kardeşler'den olmak üzere 33 kişi girebildi. İslami hareketin sonraki yıllarda daha da güçlenmesi üzerine yönetim seçim sistemini değiştirdi.

Dış problemleri: Ürdün, İsrail yönetiminin işgali altında bulunan topraklarla en geniş sınıra sahip ve en çok sayıda Filistinliyi barındıran bir ülke olması itibariyle sürekli İsrail tehdidi altındadır. Ekonomik yönden dışa bağımlılığı bu tehdidi daha da etkili kılmaktadır. 1967 savaşından önce Filistin'in Batı Yaka bölgesi Ürdün yönetimindeydi. Savaşta Ürdün bu bölgeyi İsrail'e bıraktı. Ağustos 1988'e kadar bu bölge İsrail işgali altında olmasına rağmen Ürdün'ün bir parçası gibi görülerek o bölgede çalışanların ücretleri Ürdün tarafından ödeniyordu. Ancak Kral Hüseyin 1988 Ağustos'unda aldığı bir kararla onların ücretlerini kesti. Ürdün yönetimi Batı Yaka üzerinde herhangi bir hak iddia etmiyor ve İsrail'le barışı destekliyor. Ürdün'ün Körfez Savaşı'nda Irak'ın yanında yer alması karşı cephede yer alan Arap ülkeleri tarafından yalnız bırakılması sonucunu doğurdu. Ürdün'ü söz konusu savaşta Irak'ın yanında yer almaya biraz da bu ülkeyle olan çıkar ilişkileri zorlamıştı. Çünkü Amman yakınlarındaki Zerka'da bulunan petrol arıtma tesislerinde Irak'tan gelen ham petrol arıtılıyor ve Ürdün petrol ihtiyacını tamamen buradan karşılıyordu. Ama Ürdün'ün Irak'ın yanında yer alması petrol kaynağının kesilmesini önleyemedi. Irak'a uygulanan uluslararası ambargo dolayısıyla bu ülkenin Ürdün'e petrol pompalaması önlenildi. Ürdün Körfez Savaşı'ndaki tutumu yüzünden içine düştüğü yalnızlıktan kurtulabilmek için bazı dostluk operasyonlarında bulundu ve bu operasyonlar büyük ölçüde başarılı oldu. İsrail'in çıkarlarını koruyan ABD de Ürdün'ün bu konumundan yararlanarak onu İsrail'le şartsız barış yapmaya zorladı. Ürdün yönetimi ABD'nin baskısına boyun eğmek ve kendinden istenenleri kabul etmek suretiyle uluslararası platformda yalnızlığını kısmen giderdi. Ancak bu kez kendi halkını karşısına almak zorunda kaldı. Öte yandan bazı siyasi meseleler dolayısıyla Irak'la da arası açıldı.

İç problemleri: Ürdün'ün en önemli iç problemi Filistinli mülteciler sorunudur. İsrail'in 1967 savaşında Filistin'in Batı Yaka bölgesini işgal etmesi üzerine bu bölgede yaşayan Filistinlilerin çoğu Ürdün'e iltica etmek zorunda kaldı. Bunların çoğu hala mülteci kamplarında yaşamaktadır. Bu kamplarda yaşayan mültecilerin çoğu da işsizdir. Ürdün, belki Ortadoğu Arap ülkeleri içinde vatandaşlarına en geniş özgürlükleri tanıyan bir ülkedir. Ama ülke yönetiminin dış politikada ABD ve İsrail çıkarlarını gözetme gereği duyması halkın tepkisine ve bir yönetim - halk uzlaşmazlığına yol açmaktadır.

Ekonomisi:

GSYİH: \$25.5 milyar

GSYİH – reel büyüme: % 5.1

Kişi Başına Düşen Milli Gelir: \$4,500

GSYİH – sektörel bileşim: Tarım: %2.4 Sanayi:% 26 Hizmet: % 71.5

Enflasyon oranı:% 3.2

İş gücü: 1.41 milyon

İş gücü – sektörel dağılım: Tarım: %5 Sanayi: %12.5 Hizmet: %82.5

İşsizlik oranı: %15 ile % 30 arası

Yoksulluk sınırı altındaki nüfus oranı: %30

Bütçe: Gelir: \$3.483 milyar **Gider:** \$3.616 milyar

Sanayi: Fosfat madenciliği, petrol arıtımı, çimento, potas, hafif endüstri, turizm

Tarım ürünleri: Buğday, arpa, narenciye, domates, kavun, zeytin, koyun, keçi, kümes hayvanları

Petrol üretim: 40 varil/gün

Petrol tüketim: 103,000 varil/gün

Doğalgaz üretim: 290 milyon m küp

Doğalgaz tüketim: 290 milyon m küp

İhracat: \$3.2 milyar

İhracat ürünleri: Fosfat, gübre, potas, tarım ürünleri, sanayi mall

İhracat ortakları: ABD 19%, Irak 18.6%, Hindistan 8.6%, Suudi Arabistan 5%

İthalat: \$7.6 milyar

İthalat ürünleri: Ham petrol, ulaşım araçları, gıda, canlı hayvanlar, sanayi malları

İthalat ortakları: Irak 12.5%, Almanya 7.8%, ABD 7.7%, Çin 7.2%, İtalya 5.2%, Fransa 4.7%, İngiltere 4.5%

Dış borç: \$7.32 milyar

Kaynaklar:

Wikipedia : www.wikipedia.org

CIA World Fact Book: <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/>

T.C. Dışişleri Bakanlığı: www.mfa.gov.tr

Ülkeler Rehberi: www.ulkeler.net

www.vahdet.com.tr

www.sesrtcic.org

Bu kitapçık elyazmasi.org tarafından hazırlanmış olup, bilgilerin bir kısmı tahminidir. Herhangi bir sorunuz, sorunuz olduğunda ya da yanlış bir veri gördüğünüzde lütfen iletisim@elyazmasi.org 'a e-posta atın.